

RAZVOJ LJUDSKIH RESURSA KROZ IMPLEMENTACIJU MASOVNIH OTVORENIH ONLAJN KURSEVA U OBRAZOVNOM SISTEMU

HUMAN RESOURCES DEVELOPMENT THROUGH THE IMPLEMENTATION OF MASSIVE OPEN ONLINE COURSES IN EDUCATION SYSTEM

Marija Marković Blagojević, master

Visoka škola za poslovnu ekonomiju i preduzetništvo, Beograd
e-mail: mmarija@gmail.com

Gordana Gavrić, master

Visoka škola za poslovnu ekonomiju i preduzetništvo, Beograd
e-mail: gordana984@yahoo.com

Sažetak

Ključni razvojni faktor društva u novom milenijumu jeste obrazovni sistem. Odnos koji država ima prema kvalitetu znanja koje dobija njeno stanovništvo, kriterijum je koji jasno pravi razliku između prosperitetnih i onih koje to nisu. Modernizacija obrazovanja je proces kome su pristupile mnoge zemlje i zasniva se na permanentnom, kvalitetnom i savremenom obrazovanju stanovništva, odgovaranju na njihove obrazovne potrebe tokom celog života i ravnopravnoj dostupnosti obrazovanja svakom članu društva. Ovakav model obrazovanja neophodno je primeniti i u Srbiji. Moguće ga je sprovesti kroz implementaciju MOOC (Massive Open Online Courses – Masovni Otvoreni Onlajn Kursevi), koji su svoju vrednost dokazali postojanjem na najprestižnijim univerzitetima u svetu i u zemljama daleko razvijenijim od naše.

Cilj ovog rada jeste da predstavi osnovne karakteristike ovih kurseva i ukaže na benefite koji bi se ostvarili njihovom primenom.

Abstract

A key development factor of society in the new millennium is the education system. The country's attitude toward the quality of knowledge that its population acquires is the criterion that makes a broad distinction between the affluent and those who are not. The modernization of education is the process now present in many countries, based on continuous, high-quality and contemporary education of the population, responding to their learning needs throughout life and equal education accessibility for all members of society. This model of education is necessary to be applied in Serbia. It can be implemented through the implementation of MOOC (Massive Open Online Courses), which have proven their value by their presence at the most prestigious universities in the world, and in countries far more developed than ours.

The aim of this paper is to present the basic characteristics of these courses and to point out the benefits that could be achieved by their application.

Ključne reči: neformalno obrazovanje, e-obrazovanje, samoobrazovanje, MOOC, razvoj ljudskih resursa.

Keywords: informal education, e-education, self - education, MOOC, human resources development.

1. Uvod

Svako doba karakteriše potreba za određenim profilom ljudi kao nosiocima rasta i razvoja. Vraćanje u prošlost podseća na činjenicu da su u poljoprivrednom dobu farmeri bili glavna pokretačka snaga društva. U kasnijem industrijskom dobu, to su bili radnici koji su se isticali po svojoj snazi, od kojih se nije očekivalo da misle, već da rade ono što im se kaže. Danas, u informatičkom dobu, najcenjenija je mogućnost pojedinca da slobodno razmenjuje informacije i brzo pristupi znanju, što je ranije bilo vrlo teško ili čak nemoguće, kao i da ume da misli. Savremene radnike zato možemo nazvati radnicima znanja.

Znanje je postalo najdragoceniji resurs novog milenijuma. Ekonomskom prosperitetu i razvoju jednog društva mogu doprineti samo obrazovani ljudi koji se uspešno prilagođavaju najsavremenijim trendovima. Savremene strategije razvoja zemalja upravo podrazumevaju permanentna ulaganja u osposobljavanje i usavršavanje ljudi, odnosno u nauku i obrazovanje. U prilog ovome govori i činjenica da je Japan, kao zemlja u kojoj ljudski resursi zauzimaju centralno mesto i gde postoji pravilan pristup njihovom upravljanju i razvoju, ujedno i zemlja koja ima najbolju privredu u svetu. Oni u svoje ljudske resurse ulažu dva i po puta više od Amerikanaca i skoro tri puta više od Nemaca.

Obzirom na rapidnost promena, modernizacija obrazovanja postaje imperativ. Cilj obrazovnog sistema je osposobljavanje nove generacije da po završetku škole brzo i lako dobiju svoja radna mesta, a kasnije i da ih zadrže. Međutim, koliko god fleksibilan bio jedan obrazovni sistem, teško da se u potpunosti mogu ispratiti svi zahtevi savremenog doba.

Time se jasno ukazuje na nužnost postojanja mogućnosti neformalnog obrazovanja i prihvatanja koncepta celoživotnog učenja. Dopuna formalnom obrazovanju kroz kurseve sa najsavremenijim veštinama, značajan je doprinos modernizaciji obrazovnog sistema i razvoju ljudskog potencijala kao nosiocu uspešnosti i razvoja jedne privrede.

Društva koja su shvatila značaj investiranja u znanje kroz ulaganje u formalno i neformalno obrazovanje, beleže mnogo veći životni standard i brži rast, i na tome zasnovani kvalitet života celokupne zajednice.

Podsećanja radi, potreba za dodatnim obučavanjem zbog obavljanja konkretnog posla nije ništa novo, samo je pristup drugačiji. Vezuje se i za period tejlorskičkog shvatanja organizacije, kad su se zaposleni dodatno osposobljavali za podeljene i jednostavne radne operacije usmerene prvenstveno na sticanje brzine i radne veštine. Do skora je važio ovakav princip, po kome se proces učenja završavao formalnim obrazovanjem i skromnim dopunjavanjem znanja neophodnim veštinama za obavljanje određenog posla, što je zatim služilo do kraja radnog veka. Danas je to prevaziđeno i obuka se posmatra kao kompleksniji fenomen kojim se šire ukupne kompetencije i potencijali pojedinaca.

Danas, u eri znanja, konstantno obučavanje i usavršavanje postaje poželjan obrazac ponašanja i ključna formula za uspeh. Prihvatanjem nužnosti ulaganja u razvoj znanja i obezbeđivanje njegove dostupnosti za sve, omogućiće jednom društvu da ide napred i bude prosperitetno. Društvo se razvija kroz sinergiju znanja njegovih pojedinaca.

2. Neformalno obrazovanje kao nužnost savremenog doba

Otvaranje granica u procesu globalizacije uvelo je nova pravila igre u tržišnoj utakmici. Pobedu donosi sposobnost brzog razmišljanja i reagovanja, inovativnost, kreativnost, što je nemoguće

bez znanja. To jasno ukazuje na činjenicu da danas najznačajnija vrednost za jednu organizaciju i društvo postaju ljudi, odnosno znanje koje poseduju. I organizacija i ljudi bi trebalo da konstantno rade na unepređenju svojih potencijala i kompetencija, koji će na kraju dovesti do ostvarivanja željenih performansi. Savremeno društvo postavilo je pred čoveka ozbiljne izazove i učinilo da postane ambiciozniji nego što to možda stvarno i jeste po svojoj prirodi, ili je ikada do sada bio. Koliko je pritisak promena ozbiljan, najbolje ilustruje podatak da je za poslednje tri decenije stvorena polovina od celokupnog znanja kojim naše čovečanstvo raspolaže. Naučnici procenjuju da će naredni skokovi biti sve kraći, pa prognoziraju udvostručavanje celokupnog znanja u intervalu od osam do deset godina. [1]

Era u kojoj se organizacije i društva više nego ikada pre moraju osloniti na svoje ljude, a sami ljudi na svoje znanje, tek je dobila svoj zamah. Zbog toga se investicija u ljude i njihova znanja smatra najisplativijom investicijom, koja će se sigurno višestruko isplatiti u budućnosti.

Kada govorimo o znanju, prva asocijacija jeste obrazovni sistem, koji je u Srbiji odavno na meti kritika. Osnovne zamerke odnose se na nedostatak najsavremenijih i praktičnih znanja. Moderno društvo u kome živimo definitivno zahteva i moderno obrazovanje. Tradicionalni principi na kojima počiva naše obrazovanje, a koje podrazumeva dosta teorije i prostu reprodukciju naučenog gradiva, neupotrebljivi su u savremenim okolnostima rada i poslovanja. Fokus savremenog koncepta obrazovanja jeste usmeravanje na način razmišljanja koje podrazumeva produktivnost, a ne reproduktivnost. Radnici budućnosti jesu misleći ljudi, odnosno ljudi koji imaju snagu intelekta da razumeju i rešavaju mnoštvo složenih zadataka koje moderno društvo pred njih svakodnevno stavlja i koji imaju originalne ideje. Jezgro konkurentnosti zasniva se na posedovanju sposobnosti da se nešto uradi bolje i

drugačije u odnosu na druge, tako da možemo zaključiti da između znanja i rada u savremenom društvu postoji jaka pozitivna korelacija.

Trend mislećih ljudi koji se tek zahuktavao i teško da će se ikada zaustaviti, inicirao je izvesne promene koje su se morale desiti u svesti ljudi. Vreme u kome se učenje vezivalo za starosnu dob i prema nepisanom pravilu završavalo prestankom formalnog obrazovanja ili tokom prvih godina radnog procesa skromnim dopunjavanjem školskog znanja veštinama koje su potrebne za obavljanje konkretnog posla, ostalo je daleko iza nas. Nekada se učilo maksimalno do tridesete godine života, a zatim to znanje eksploatisalo do kraja radnog veka. Najnoviji podaci Republičkog zavoda za statistiku Republike Srbije iz 2013.godine govore suprotno. Više od polovine ispitanika (54,7%) koji su bili obuhvaćeni istraživanjem o učestvovanju odraslih (od 25 do 64 godine starosti) u nekim oblicima neformalnog obrazovanja, jesu upravo iz starosne grupe 35–54 godine, što jasno dokazuje da je prethodni pristup učenju vezan za godine, daleko iza nas. Nešto više od trećine odraslih (34,6%) koji učestvuju u neformalnom obrazovanju su iz starosne grupe 25–34 godine, a svega 10,8% su odrasli, starosti 55–64 godine. [2] Mlađa populacija definitivno više ulaže u unapređenje svog znanja, što je podatak koji i ne iznenađuje, obzirom da su to ljudi koji su svesni da svoje karijere tek treba da razvijaju i imaju kondiciju učenja. Stariji ljudi mnogo manje ulažu u svoje znanje i to je jedan od razloga zbog koga danas teško pronalaze posao. Stara znanja nisu dovoljna za snalaženje u radu sa novim, savremenim sistemima. Stariji teško izlaze iz svoje zone komfora i menjaju utvrđene navike i obrasce rada, za razliku od mlađih. Većina njih iz ove kategorije se možda potpuno opustila i mirno čeka ispunjenje zahteva za odlazak u penziju.

Takođe, prema rezultatima pomenutog istraživanja Republičkog zavoda za statistiku, od svih lica koja učestvuju u nekom obliku neformalnog obrazovanja,

oko 53% su oni sa višim ili visokim obrazovanjem, 45,8% su sa srednjim i svega 1,2% su oni sa osnovnim obrazovanjem ili bez njega.[2] Jasno je da sa nivoom obrazovanja raste i svest ljudi o značaju neformalnog obrazovanja.

Od onih koji učestvuju u neformalnom obrazovanju, 14,3% su zaposleni [2], što je podatak koji nije nimalo ohrabrujući i povoljan, obzirom da oko 85% današnjih delatnosti zahteva obrazovanje posle redovnog školovanja.[3]

Loš procenat učestvovanja odraslih u neformalnom obrazovanju (13,6%) možemo obrazložiti činjenicama koje su i sami naveli u datom istraživanju:

- ✓ preko 40% odraslih koji su učestvovali u nekom obliku formalnog ili neformalnog obrazovanja ili su želeli da učestvuju, kao razlog za neučestvovanje navelo je troškove, odnosno da je obuka bila preskupa;
- ✓ drugi najčešće navođeni razlog za neučestvovanje u više programa, bio je taj da se obuka preklapala sa obavezama na poslu i da nisu mogli da usklade raspored;
- ✓ treći su porodični razlozi i obaveze. [2]

Više od polovine - (51,7%) odraslih koji nisu učestvovali u obrazovanju i obukama, a želeli su, navode visoke troškove obrazovanja kao razlog za neučestvovanje, a porodične obaveze i razloge navodi 29,2%.[2] Dakle, finansije, odnosno troškovi obrazovanja i obuka, primaran su razlog odustajanja ljudi od učenja. Uvođenjem besplatnih MOOC na našim fakultetima i ostalim obrazovnim ustanovama, ovaj problem bio bi donekle rešen. Ovi kursevi bi doprineli modernizaciji obrazovanja kroz omogućavanje ravnopravnosti i dostupnosti obrazovanja za sve.

Interesovanje za ovakve kurseve u Srbiji sigurno bi postojalo, posebno među mladima koji jesu budućnost i najvredniji resurs jednog društva i tek treba da razvijaju svoje karijere. Obzirom na visoku stopu nezaposlenosti među ovom kategorijom stanovništva i nezaposlenost u Srbiji uopšte, postojanje ovakvih kurseva

povećalo bi njihove šanse i konkurentnost na tržištu rada. Zaiteresovanih bi sigurno bilo i među savremenom radnom snagom koja sledi moto „biti spreman”. Zahtevana spremnost može se obezbediti jedino kontinuiranim ulaganjem u svoj razvoj. Još jedna značajna karaktersitika savremene sfere rada jeste činjenica da se vreme provedeno u jednoj branši znatno skratilo. Savremeni radnik promeniće posao najmanje nekoliko puta u toku svoje karijere, što znači da radnik koji brine o svojoj budućnosti neguje strast prema učenju i usavršavanju i van okvira trenutnih zahteva svog poslodavca i u oblastima koja nemaju veze sa njegovim trenutnim radnim mestom. Ne treba zanemariti činjenicu da u vremenu kada je otkaz česta pojava, svako želi da zadrži svoj posao, jer je rad u siromašnoj zemlji poput Srbije, vrlo često jedini izvor prihoda za pojedinca i njegovu porodicu. Postojanje besplatnih kurseva specifičnih znanja i veština dostupnih svima, sigurno bi našlo svoju svhu i značaj u našem društvu.

Osnovni razlozi zbog kojih odrasli u Srbiji pohađaju obuke jesu želja da se uvećaju znanja i sposobnosti iz oblasti koja ih interesuje - 54,7%, da se posao radi bolje ili da se napreduje u karijeri -45,5%, da se steknu znanja i veštine potrebne za svakodnevni život - 40,9% i sticanje sertifikata/diplome - 38,4%.[2]

Možemo zaključiti da su benefiti koji bi se ostvarili uvođenjem (MOOC) višestruki, kako za pojedinca, tako i za celokupno društvo: odgovor na potrebe za novim znanjima i veštinama kod pojedinaca, unapredjenje mogućnosti za zapošljavanje ili zadržavanje postojećeg posla, omogućavanje razvoja profesionalne mobilnosti i fleksibilnosti kao najpoželjnijih osobina radnika današnjice, razvoj zemlje i njene ekonomije kroz kvalitetniji rad njenih ljudi, integracija u globalnoj ekonomiji, smanjenje siromaštva, tj. poboljšanje kvaliteta života itd.

3. Masovni otvoreni onlajn kursevi (MOOC)

Obrazovna tehnologija postaje mejnstrim putem društvenih medija i mobilnih uređaja i zbog toga raste interesovanje da se pronade najpraktičnija metodologija na kojoj bi se gradile ove nove tehnologije za poboljšanje procesa učenja i nastave. MOOC su jedan od tih novih formata. [6]

Kao što i sama skraćunica MOOC opisuje - Masovni otvoreni onlajn kurs, predstavlja skup učesnika, ljudi, na otvorenim internet platformama koji su spremni da uče, istražuju, zajednički razmenjuju informacije i samim tim poboljšaju svoje znanje iz određenih oblasti. Kursevi mogu biti organizovani kao kratki kursevi ili kursevi sa definisanom dinamikom koja može da traje i po nekoliko meseci. Završetkom kursa, polaznici koji žele dobijaju sertifikate uz određenu novčanu naknadu. To je model učenja koja se uklapa u stručnu obuku, interdisciplinarno učenje, *ad hoc* obrazovanje - bilo koja vrsta učenja koji omogućava da informacije teku u mreži korisnika. MOOC se svrstavaju u savremeni pomak ka mrežnom učenju. Džordž Simens, jedan od pionira u ovoj oblasti, rekao je: "Učenje se sada dešava kroz zajednice prakse, lične mreže i kroz ostvarenje zadataka vezanih za posao, u sredini u kojoj "know-how" znanje i veština, i "know-what" (znati šta) se dopunjuje sa "know-where" - razumevanjem gde se može naći potrebno znanje"[5].

Sve je počelo konceptom besplatnih predavanja, odnosno praksom najprestižnijih univerziteta da omoguće slobodan pristup snimcima predavanja i nastavnim materijalima svojih najboljih profesora.

Zatim je ovaj koncept zaokružen dodavanjem elemenata koji su nedostajali da bi se podigli na nivo akademskih kurseva: testovi, laboratorijske vežbe, ispiti, studentske zajednice i sertifikati.[7] Time je faktički došlo do kompletnog postavljanja ovih kurseva na internet, za koje su studenti na kampusima najprestižnijih univerziteta plaćali stotine hiljada dolara, a sada su

postali dostupni za sve one koji imaju pristup internetu i računar ili android telefon.

Slika 1. Ilustrovani video snimak šta je MOOC (http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/transcoded/a/ad/What_is_a_MOOC.ogg/What_is_a_MOOC.ogg.480p.webm)

Neki od najpoznatijih američkih univerziteta (MIT, Stanford, Jejl, Harvard) su 2012. godine pokrenuli projekat besplatnih internet kurseva s namerom da obezbede mogućnost pristupa kvalitetnim obrazovnim sadržajima za što veći broj ljudi širom planete, ali i da steknu iskustvo i unaprede sopstvene nastavno-naučne procese i dodatno izgrade prestiž svojih institucija.[7] Danas besplatne internet kurseve nudi veliki broj prestižnih univerziteta iz gotovo svih zemalja sveta na velikom broju jezika, uključujući i srpski. Veliki broj korisnika besplatnih kurseva dolazi iz zemalja u razvoju, koje se bore sa ekonomskim problemima i ograničenim sredstvima za obrazovanje, a veliki broj korisnika već ima diplomu osnovnih studija, a žele da unaprede svoja znanja i veštine.

4. Karakteristike MOOC

Da bi se lakše razumela tematika masovnih otvorenih onlajn kurseva (MOOC), u daljem tekstu predstavljene su neke od prednosti ovih kurseva:

1. Sve što je potrebno je internet konekcija i uređaj koji može da se poveže na internet.
2. Uglavnom su besplatni, ali se sertifikati naplaćuju.
3. Omogućen je pristup apsolutno svima, sa bilo kog mesta na planeti.
4. Mogu se organizovati na bilo kom svetskom jeziku.

5. Može im se pristupiti iz bilo kog pregledača i sa bilo kojim onlajn alatom koji je relevantan za određeni region ili ciljnu populaciju.
6. Svi mogu da dele kontekstualizovani sadržaj.
7. Učenje se više odvija u neformalnom okruženju.
8. Nije potrebno akademsko zvanje da bi se pohađali kursevi, već samo spremnost da se uči.
9. Mogu se prilagoditi ličnom okruženju za učenje i / ili mreži.
10. Mogućnost celoživotnog učenja, poboljšanje veština i apsorpcija znanja.

Jedna od bitnijih karakteristika MOOC, ali i e-obrazovanja uopšte je **samoobrazovanje**.

Često se čuje mišljenje da je zapravo i obrazovanje pre svega samoobrazovanje. Može se definisati kao poseban vid obrazovanja koji se ostvaruje sopstvenim naporom i po pravilu bez neposredne pomoći drugih ljudi.

Tradicionalno studiranje i obrazovanje podrazumeva da se studenti u unapred precizirano vreme nađu u učionici i slušajući predavača stiču određena znanja i veštine. Izostajanja sa predavanja su na neki način sankcionisana i mogu se odraziti na krajnji uspeh, odnosno ocenu. Sa druge strane, e-obrazovanje, odnosno pohađanje MOOC-a podrazumeva samoobrazovanje. Od same želje, discipline, motivacije i organizacije vremena polaznika zavisi i sam ishod pohađanog kursa.

Svaki čovek biće obrazovan i učen onoliko koliko sam radi na tome. Džim Ron, američki biznismen i pisac rekao je jednu opšteprihvaćenu rečenicu: "Od formalnog obrazovanja se plaćaju računi, a od samoobrazovanja se postaje bogat čovek".

Na osnovu nekih kritičara, upravo se samoobrazovanje, odnosno njegove karakteristike, samodisciplina i samoorganizovanost, ističu kao glavni izazovi za završavanje ovakvih kurseva, kao i činjenica da polaznici moraju sami da uređuju i postavljaju svoje ciljeve i budu digitalno pismeni.

5. Primeri MOOC

MOOC se organizuju iz najrazličitijih oblasti obrazovanja, kao što su: fizika, elektrotehnika, hemija, medicina, biologija, sociologija, matematika, informatika, računarstvo, ekonomija, obrazovanje, humanističke nauke i dr.

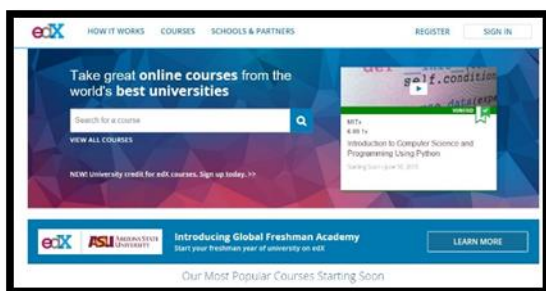
Najpoznatije MOOC platforme/sajtovi svetski poznatih i prestižnih univerziteta su:

- **Coursera** (www.coursera.com) – Osnovana je od strane dva profesora informatike sa Stanford Univerziteta 2012. godine. Trenutno se na njenom sajtu mogu naći kursevi iz različitih oblasti, postavljeni od strane uglednih profesora sa 119 univerziteta širom sveta. Neki od njih su: *Stanford University, The University of Chicago, The University of Melbourne, The University of Edinburgh, University of London, Università Bocconi, University of Amsterdam, Shanghai Jiao Tong University, Sapienza University of Rome, University of Zurich, Universidad Nacional Autónoma de México, University of Copenhagen* i dr. U ovom trenutku **Coursera ima 13.293.840 registrovanih polaznika i 1042 kursa**, I broj se svakog sata povećava.

Slika 2. Izgled početne strane platforme Coursera

- **edX** (www.edx.org) - *Massachusetts Institute Of Technology* i *Harvard University* su osnivači ove platforme. Za sada saraduju sa oko 40 univerziteta širom sveta, a na platformi se mogu naći **više od 500 kurseva** iz različitih oblasti. Do sada je za uspešno završene onlajn kurseve **setifikate dobilo više od 400.000 polaznika**.

Slika 3. Izgled početne strane platforme edX

- **Alison** (www.alison.com) Smatra se globalnim socijalnim preduzećem. Osnovano je u Irskoj 2007. godine od strane lidera i inovatora Majka Ferika i do sada ima 5.000.000 učenika iz 200 zemalja širom sveta. *Alison* je priznat od strane UNESCO i dobio je nagradu na Svetskom samitu u obrazovanju 2013. godine (*WISE*) za "izuzetan kvalitet i uticaj na obrazovanje kroz inovacije".

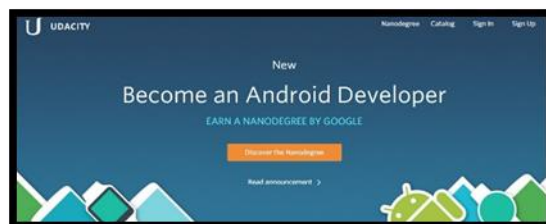
Slika 4. Izgled početne strane platforme Alison

- **KhanAcademy** (www.khanacademy.org) smatra se pionirima u oblasti onlajn obrazovanja sa misijom da omogući besplatno obrazovanje za sve. U ovom trenutku imaju **više od 10.000.000 polaznika**.

Slika 5. Izgled početne strane platforme KhanAcademy

- **Udacity** (www.udacity.com) Njihov slogan glasi „Mi stavljamo studenta u centar univerzuma”. Portal koristi nov i zanimljiv način organizovanja onlajn predavanja, promovisući učenje pomoću rešavanja kraćih zadataka i učestvovanje u projektima koje vode profesori sa prestižnih svetskih univerziteta. Kao nagradu za rad, *Udacity* nakon odslušanih i položenih kurseva daje niz sertifikata koji su priznati od strane velikih tehnoloških kompanija.

Slika 6. Izgled početne strane platforme Udacity

- **Open Education Consortium** (www.oeconsortium.org), trenutno je u ponudi oko 6000 kurseva iz 62 oblasti, na 25 jezika i taj broj konstantno raste.

Slika 7. Izgled početne strane Open Education Consortium

- **University of the People** (www.uopeople.edu) je prva svetska

neprofitna, akreditovana onlajn akademska institucija posvećena sprovođenju sistema otvorenog pristupa znanju na globalnom nivou za sve kvalifikovane pojedince.

Slika 8. Izgled početne strane akademske institucije University of the people

- **Eliademy** (www.eliademy.com) je platforma koju je osnovala CBTEC kompanija iz Finske. Cilj Eliademy je da demokratizuje obrazovanje sa uverenjem da obrazovanje treba da bude dostupno svima na svetu. Na ovoj platformi se mogu naći i kursevi na srpskom jeziku, a u daljem radu biće i predstavljen jedan od njih.

Slika 9. Izgled početne strane platforme Eliademy

- **Iversity** (www.iversity.org) i mnogi drugi.

5.1 Besplatni kurs CRM (Customer relationship management) na platformi Eliademy

Nakon registracije na bilo kojoj platformi sa besplatnim kursevima, korisnik bira kurs koji želi da pohađa. Uglavnom su kursevi grupisani po oblastima i periodu održavanja.

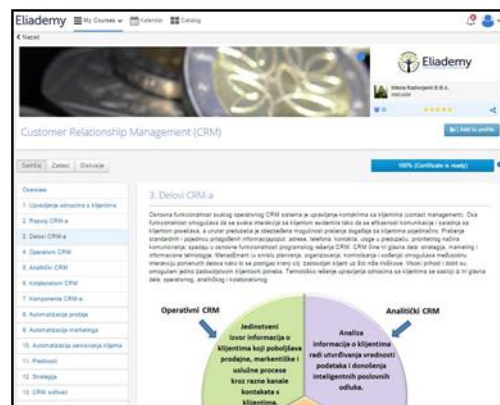

Slika 10. Početna strana izabranog kursa

Većina kurseva je dostupna za pohađanje odmah nakon registracije, mada postoje i oni koji se održavaju par puta godišnje i za koje je definisan datum početka i završetka kursa.

Za kurs koji je u radu predstavljen kao primer nije definisan period održavanja, tako da ga je moguće pohađati odmah nakon registracije i dinamikom koja odgovara polazniku.

Pristupom izabranom kursu otvara se početni prozor (Slika 10.) sa osnovnim informacijama o kursu, predavaču koji je postavio i prati kurs kao i instrukcijama za praćenje i uspešan završetak kursa. Sa leve strane stranice, polaznik vidi sadržaj kursa i korake koje je potrebno da prođe da bi uspešno završio kurs.

Slika 11. Izgled jedne od lekcija izabranog kursa

U okviru svakog kursa postoji forum za konsultacije sa predavačem, ali i za komunikaciju sa ostalim polaznicima kursa. Posle određenog broja pređenih

lekcija, polaznik radi testove iz tih oblasti, a nakon uspešno završenih svih aktivnosti koje su kursom predviđene, polaznik polaže završni test. Da bi polaznik dobio sertifikat o uspešno završenom kursu, potrebno je da položi završni ispit sa najmanje 80% tačnih odgovora. Sertifikat se zatim dobija u elektronskoj formi (Slika 12.), dok se zvanična štampana verzija posebno plaća 30\$.

Slika 12. Izgled sertifikata o uspešno završenom kursu CRM

6. Zaključak

Prvobitna društva su zbog niskog nivoa znanja bila neefikasna. Međutim, kako se znanje razvijalo, i društva su postajala sve efikasnija i naprednija. U budućnosti, perspektivu će imati samo ona društva koja kroz svoj sistem obrazovanja distribuiraju upotrebljiva znanja, podstiču njegovu implementaciju i znanje čine dostupnim za sve koji to društvo čine.

Mogućnost besplatnog unapređenja znanja na akademskom nivou putem interneta smatra se najvažnijom inovacijom u obrazovanju u poslednjih 200 godina.

Pritisak očekivanja svakodnevnog života nameće čoveku ritam koji je teško ispratiti. Većina ljudi suočava se sa problemom nedostatka vremena i pokušava da sve neophodne informacije i znanje dobije u što kraćem vremenskom periodu. Upravo to im je i omogućio razvoj informaciono-komunikacionih tehnologija, od računara, preko interneta, društvenih mreža, pametnih telefona i sl. Rapidan rast korišćenja MOOC logičan je sled okolnosti za zadovoljenje potreba današnjeg čoveka.

Autori rada misle da će stanovništvo Srbije, od državnih i privatnih institucija, visokoškolskih ustanova, preko profesora, saradnika, preduzetnika, studenata i nezaposlenih građana, prepoznati sve predočene prednosti ovakvog modela usvajanja i usavršavanja stečenog znanja, tako da će se u doglednoj budućnosti pojaviti i veći broj kurseva na srpskom jeziku, a samim tim, podići i svest o neophodnosti celoživotnog učenja i značaju znanja i obrazovanja.

Bibliografija

1. Pantelić-Vujanić S., Čukanović- Karvidić M., Sociologija, Univerzitet za poslovni inženjering i menadžment, Banja Luka, 2014.
2. http://webrzs.stat.gov.rs/WebSite/repository/documents/00/01/23/71/Anketa_o_obrazovanju_odraslih_2011.pdf, preuzeto 2.04.2015.
3. Milosavljević B., Organizacija okruženja za e-učenje, Trendovi u poslovanju, Visoka poslovna škola prof. dr Radomir Bojković, godina I, Broj 2, sveska 2/2013
4. Tisen R., Andriesen D. и Depre Lekan F., Dividenda znanja, Novi Sad: Asee books, 2006.
5. Siemens, G., Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age, International Journal of Instructional Technology and Distance Learning, January 2005, Volume 2 Number 1. Retrieved from Web
6. http://www.itdl.org/journal/jan_05/article01.htm (15.4.2015)
7. <http://www.learningsolutionsmag.com/articles/721/explore-a-new-learning-frontier-moocs> (15.4.2015)
8. http://sr.wikipedia.org/wiki/Masovni_otvoreni_onlajn_kurs#cite_note-1 (15.4.2015)
9. www.coursera.com (15.4.2015)
10. www.edx.org (15.4.2015)
11. www.alison.com (15.4.2015)
12. www.khanacademy.org (15.4.2015)
13. www.udacity.com (15.4.2015)
14. www.oeconsortium.org (15.4.2015)

15. www.uopeople.edu (15.4.2015)
16. www.eliademy.com (15.4.2015)
17. www.iversity.org (15.4.2015)

Istorija rada:

Rad primljen: 03.06.2015.

Prva revizija: 08.06.2015.

Prihvaćen: 08.06.2015.